

Kaksi totuutta Suomen taloudesta

Yhteiskuntasopimus kaatui viime viikolla, ja hallitus on luvannut uudet leikkauslistansa ja kilpailukykykonstinsa syyskuussa. Päätimme selvittää totuuden Suomen taloudesta. Hyvin meni: löysimme jopa kaksi totuutta.

Hallituksen ajama yhteiskuntasopimus kaatui näkemyseroihin, mutta ongelmat eivät kadonneet.

Suomen talous on vaikeuksissa, eikä mistään tunnua löytyvän selkeää näkemystä siitä, mitä pitäisi tehdä. Oikeastaan mistään ei tunnua löytyvän vastausta edes siihen, mikä on pielessä. Yhdet ovat sitä mieltä, että pitää leikata, koska olemme eläneet yli varojemme.

Toiset ovat sitä mieltä, että ongelmat johtuvat maailmantalouden kriiseistä ja niitä voisi parhaiten ratkaista elvyttämällä eli parantamalla yksityisten ihmisten

Työttömyys pahenee

15–64-vuotiaiden työttömyys Suomessa, %

■ 2000	9,8	■ 2009	8,4
■ 2001	9,2	■ 2010	8,5
■ 2002	9,2	■ 2011	7,9
■ 2003	9,1	■ 2012	7,8
■ 2004	8,9	■ 2013	8,3
■ 2005	8,5	■ 2014	8,8
■ 2006	7,8	■ 1–3/2015	9,9
■ 2007	6,9	■ 4–6/2015	10,9
■ 2008	6,4		

Lähde: Tilastokeskus

ja yritysten kykyä kuluttaa ja investoida.

Taloustieteilijätkin löytävät ongelmille eri syyt ja niiden selvittelyyn monta vaihtoehtoa. Yhtä oikeaa vastausta ja näkökulmaa ei ole, kuten Iltalehden haastattelujen taloustutkijoi-

den **Mika Malirannan** ja **Lauri Holapan** ajatuksista selviää.

Maliranta työskentelee Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen tutkimusjohtajana ja Holappa tutkii poliittista taloustiedettä Helsingin yliopistossa.

Termit

Tuottavuus: Tuottavuudella mitataan tuotannon tehokkuutta. Se lasketaan jakamalla tuotoksen (kuten tuotetun tavarain) määrä panoksen (kuten työtuntien) määrällä. Tuottavuus paranee, jos tuotos lisääntyy tai panos pienenee.

Elvytys: Pyrkimys lisätä kulutusta tai investointeja taantumasta kääntämiseksi nousuun. Hallituksen finanssipoliittisessa elvytyksessä valtio esimerkiksi rakennuttaa vuokra-asunto-

ja tai korjauttaa teitä. Myös veronalennuksen voidaan katsoa olevan elvytystä, sillä se voi lisätä kotitalouksien ja yritysten käytettävissä olevia tuloja.

JAANA AHLBLAD

Holappa: kulutusta pitää tukea

■ Vaikeuksien syy: yskivä maailmantalous. Ratkaisu: elvytys.
■ Suomi ei ole pahasti velkaantunut.
■ Yhteiskuntasopimus olisi ollut voodoo-temppu.

Samaa mieltä

■ Lisää rahaa koulutukseen ja tutkimukseen.
■ Investointiporkkanoita yrityksille esimerkiksi arvonlisäverotusta muuttamalla.
■ Ero eurosta ei ole realistinen vaihtoehto.

Maliranta: rakennemuutos on välttämätön

■ Vaikeuksien syy: vienti ei vedä. Ratkaisu: kilpailukyvyn parantaminen.
■ Valtionvelan kasvu pitää katkaista.
■ Yhteiskuntasopimus olisi tukenut vientiä.

En muista toista hallitusta, joka tavoittelisi työttömyyden kasvua, edes tilapäistä.

LAURI HOLAPPA

Suomalainen tuotanto mahtuu kyllä markkinoille, jos hinta ja laatu ovat kohdallaan.

MIKA MALIRANTA

Kysymys

Lauri Holappa:

Mika Maliranta:

Mitkä olisivat nyt kolme parasta keinoa ratkaista Suomen ongelmat?

1. Laaja elvytysohjelma, joka kohdentuu mahdollisimman tehokkaasti kotimarkkinoille ja työllistää mahdollisimman paljon. Se koostuisi esimerkiksi vuokra-asunto- ja liikenneinvestoinneista sekä ruoan ja joidenkin palveluiden arvonlisäveron alennuksista.

2. Palkkamaltin jatkaminen, mikä tarkoittaa merkittävistä palkankorotuksista pidättäytymistä ja toisaalta myös palkanalennusten välttämistä.

3. Panostukset tutkimukseen ja tuotekehitykseen. Yliopistojen perusrahoitusta on lisättävä.

1. Fiskaalinen devalvaatio lyhyen aikavälin kustannus-kilpailukyvyn nopeaan hoitoon. Toisin sanoen hallitus laskee työn hintaa alentamalla työntantajmaksuja ja rahoittaa tämän esimerkiksi korottamalla ruoan arvonlisäveroä myöhemmin.

2. Paikallisen sopimisen vahvistaminen niin, että työntantaja ja työntekijä voisivat nykyistä vapaammin sopia keskenään palkoista, työajoista ja tehtävistä.

3. Panostukset opetukseen, tutkimukseen ja innovaatioihin. Se kohottaa kansantalouden teknologista tasoa ja kiihdyttää tuottavuuden ja talouden kasvua.

Auttaisiko palkanlasku?

Talouden ongelmat johtuvat kansainvälisen kysynnän heikkenemisestä, eikä kysyntää voi piristää palkkoja alentamalla. Yhteiskuntasopimuksessa oli kyse hallituksen yrityksestä nostattaa fiilistä – voodoo-taloudesta, jolla ei ole oikeaa vaikutusta tulovirtoihin.

Sipilän ajatus yksikkötyökustannusten alentamisesta olisi ollut tehokas apu vientivaikeuksiin, jotka aiheuttavat melkein kaikki Suomen talouden ongelmat nyt.

Mitä väliä tuottavuudella on?

Jos tuottavuus on hyvä, suomalaiset vientiyritykset pärjäävät kilpailussa, koska ne pystyvät silloin toimittamaan hyvää tavaraa hyvään hintaan. Tarvitsemme siis hyvää tuottavuutta ja huippuosaamista.

Vientiyritykset kilpailevat muissa maissa toimivien yritysten kanssa, ja tuotteiden hinnallakin on merkitystä. Jos työn hinta laskee, myös tuotteen hinta voi laskea. Myös tuottavuus on tapa parantaa kilpailukykyä: jos tuottavuus on hyvä, yritys saa markkinoille paljon tavaraa hyvään hintaan. Tuottavuutta ei kuitenkaan voi määrätä kasvuun, vaan sen kehittäminen on pitkäjännitteistä työtä.

Väite

Koska Suomi on niin velkaantunut, meidän on pakko leikata julkisia menoja.

Lauri Holappa:

Ei. Kiristystoimille ei ole tarvetta. Suomi ei ole huomattavan velkaantunut, olemme hyvällä tasolla, paremmalla kuin esimerkiksi Saksa. ✓

Koska Suomen ongelmat johtuvat oikeastaan heikosta talouskasvusta, leikkaukset ja talouskuri ovat väärä lääke ja pitäisi mieluummin elvyttää.

Kyllä. Nykyiset vaikeudet johtuvat suurelta osin maailmanlaajuisen finanssikriisin ja euroalueen kriisin aiheuttamista Suomen kotimaisen kysynnän ongelmista. Yrityksillä ja ihmisillä ei ole varaa investoida ja kuluttaa. Tätä voisi helpottaa elvyttämällä. ✓

Julkisen talouden ongelmia voisi helpottaa kiristämällä rikkaiden työ- ja omaisuusverotusta.

Ehkä. Tilannetta ei kuitenkaan kestävästi ratkaista minkäänlaisilla kiristystoimilla, ei leikkauksilla eikä veronkiristyksillä.

Jos työaikaa pidennetään, työttömyys pahenee.

Kyllä. Yritysten kannattavuus paranisi irtisanomisilla, mutta työttömien määrä kasvaisi varmasti ainakin lyhyellä aikavälillä. Tämä vähentäisi kotitalouksien kulutusta, joten hyötyä ei syntyisi. En muista toista hallitusta, joka tavoittelisi työttömyyden kasvua, edes tilapäistä. ✓

Suomen kannattaisi erota eurosta, jolloin voisimme kohentaa vientiteollisuuden kilpailukykyä devalvoimalla oman valuuttamme.

Ei. Teimme suurimman mahdollisen yhteiskuntapoliittisen virheen liittymällä talous- ja rahaliitto EMUun, mutta eurosta irtautuminen ei vaikeutensa takia kannata. Kreikalle se tosin olisi hyvä ratkaisu. ✓

Mika Maliranta:

Kyllä ja ei. Emme ole vielä katastrofaalisessa velkatasossa, mutta velkaantumisen vauhti on kova. Se ei korjaantuisi kokonaan suhdanteiden kääntyessä parempaan.

Kyllä ja ei. Elvytys ei helpota vientiongelmiä. Toisaalta kotimarkkinasektoria, kuten vähittäiskauppaa, elvytys voisi tukea. Julkisen sektorin rakenneongelmat pitää joka tapauksessa ratkoa erikseen. Niitä ei suhdanteiden paranemisenkaan poista.

Ehkä. Tämä on arvokysymys. Täytyy muistaa, että verotus on Suomessa jo sangen kireää kansainvälisesti vertailtuna.

Kyllä ja ei. Lyhyellä aikavälillä työttömyys voi jollain sektorilla hetkellisesti lisääntyä. Näillä aloilla muutos olisi joka tapauksessa edessä. Teollisuudessa ei tarvitse olla huolissaan työajan pidennyksen vaikutuksesta työttömyyteen: suomalainen tuotanto mahtuu kyllä markkinoille, jos hinta ja laatu ovat kohdallaan.

Ei. Tästä ei kannata kinastella, sillä eurosta eroaminen olisi poliittisesti ja teknisesti varsin hankalaa, kuten Kreikan tilanne osoitti. Kysyä voi, ovatko työmarkkinajärjestöt, hallitukset ja muut instituutiot sopeutuneet täysin EU-ympäristön vaatimuksiin. ✓